

קול צופיין

קול צפין נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1225

ויצא תשפ"ה השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

עליות וירידות בתהליך הגאולה

להרע עמדי" (בראשית לא). גם בביתו הפרטי יש מתח בין רחל ולאה והילדים. כל זה קורה אחרי שה' מבטיח לו "והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך".

אברהם לעומת משה

כדי שנבין מה שקורה עם יעקב, נראה שכך קורה גם לאברהם אבינו, אלוקים אומר לו "ואעשה לך גויל וגדול ואברךך ואגדלה שמוך והיה ברכה" ואין לאברהם ילדים. אלוקים מכפיל לו את הברכה "ואברךך מברכך ומקללך אור ונברךך בך כל משפחת האדמה" (בראשית יב) אבל אברהם לא רואה את הברכה כלל וכלל. להפך, הוא רואה את הכנענים שהם מזרעו של שם כושבים את ארץ ישראל. הוא רואה גם את סדום ועמורה מוקמות עם כל התועבות שלהם. לוט בן אחיו נוטש אותו ואת דרכו ובוחר בתרבות סדום ועמורה. הרעב בארץ מכריח אותו לרדת למצרים עם מ"ט שערי הטומאה שלה, ובה אשתו נחטפת לבית פרעה וניצלת בנס.

בסוף הברכות מתקיימות

חשוב להדגיש כי בסופו של התהליך הברכות מתקיימות גם ביעקב וגם באברהם, הם מקבלים גם את ארץ ישראל וגם ברכה כלכלית גדולה. מה שלא מתקיים בהם - מתקיים בבניהם. מסתבר שהברכות הללו הן ברכות עתידיות וצריך להבין היטב איך הברכות הללו מתגשמות. למה ההתחלה שלהם נראית כמו קללה ח"ו. למה הקליפה קודמת לפרי?

ההבטחות שמתהפכות למשה

בהקשר הזה התורה מציבה את משה בניגוד לאבות. כמו האבות, גם משה רואה ירידה גדולה אחרי ההבטחה על הגאולה שנאמרה לו בסנה. הוא מבשר לזקני העם על הגאולה "ויאמן העם". הם מאמינים לו אבל נושרים אחד אחד בדרך. הוא מגיע לפרעה ופרעה מכביד את העבודה "תקבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר" (שמות ט). העם סובל יותר וחלק מכזו צועק על משה, "וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה הזה לך על ישראל ואתה לא תעשה עמך". וה' אומר לו האבות לא התרעמו כשראו שהקליפה קודמת לפרי.

מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו

למה אחרי הברכות באה ירידה גדולה?

אחרי הברכות הגדולות שמקבל יעקב מיצחק אביו באה ירידה גדולה. יצחק מברך בשפע כלכלי "ויקח לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש" ויעקב הופך להיות עני שחשוב כמות. כך מסביר רש"י את הבכי של יעקב בפגישתו עם רחל "לפי שבא בידים ריקניות. אמר אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפו בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו. ולפי שגדל אליפו בחיקו של יצחק משך ידו. אמר לו (אליפו ליעקב) 'מה אעשה לציורי של אבא' אמר לו יעקב 'טול מה שבידי והעני חשוב כמות" (רש"י כט פסוק יא). למה יעקב צריך להגיע למצב כזה?

לא רק ברכת השפע הכלכלי לא חלה על יעקב מייד, גם הברכה להיות גביר ולשלוט על אחיו לא עובדת. יצחק ברך "יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים הנה גביר לאחיו וישתחוו לך בני אמוך ארריו ארוך ומברכך ברוך". יש לו רק אח אחד ושמו עשו, ובמקום שהוא ישלוט על עשו, הוא נאלץ לברוח מאחיו שרצה להרוג אותו מיד אחרי קבלת הברכה.

ירידה אחרי הברכות הגדולות בבית אל

גם הברכות שיעקב מקבל מאלוקים לא חלות מייד, ה' ניצב עליו ומברך אותו בבית אל "אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך" ואחרי הברכה הזאת הוא נאלץ לעזוב את ארץ ישראל. כן קורה עם הברכה על הבנים, יעקב מתברך "והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת פיה ומדקמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה ונברךך" ומיד אחר כך הוא נאלץ לעבוד בשביל רחל 14 שנה כדי לזכות להביא לעולם בנים.

הירידה לבית לבן בחרן

העבודה של יעקב בבית לבן קשה "הייתי ביום אכלני חרב וקרנ בלילה ותדד שנת מעיני". למרות כל המסירות של יעקב מרמה אותו לבן פעמים רבות. "ואביקן התל בי והחלף את משכרתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים

סוד מהלך הגאולה

האבות ידעו כי אחרי שהם התברכו, הברכות צריכות לחול במציאות, וכדי שהן יחולו במציאות הן צריכות להבנות מהתחנית של התחנית. ממש כמו כשמתכננים לבנות בניין, בתחילה רואים את הבניין בדמיון כמו שהוא צריך להיות. אחר כך מתחילים לרדת לפרטים בדמיון, גודל וצורת החדרים, המקום שלהם, חוזק היסודות, המקלט, הצנרת, החשמל והריצוף עד הפרט האחרון.

כשמגיעים לעולם המעשה הסדר הוא הפוך לגמרי. מתחילים לחפור ולצקת יסודות, מתעסקים במקומות הכי נמוכים, ולאט לאט הולכים ועולים ומתקדמים, רק בסוף רואים את התוכנית השלמה מתממשת - ובלבד שלכל אורך התהליך ההתקדמות צמודה לתוכנית של הבנין כמו שתוכנן בראשית הדרך. "סוף מעשה במחשבה תחילה".

סוף מעשה במחשבה תחילה

הקב"ה משתף את האבות בתוכנית הגדולה שלו. הוא כורת איתם ברית ונשבע להם. הוא מספר להם איך יהיו חיי עם ישראל, מבטיח ונשבע להם על התוכניות הגדולות של עם ישראל. את התוכניות הללו צריכים לבצע, והביצוע מתחיל מלמטה. לכן אברהם יצחק ויעקב גם נפגשים עם כל הגודל של התוכנית, וגם נפגשים עם כל השדרות הכי הנומכות של החיים כשהם מגיעים לעולם המעשה. משם הם גדלים ומגיעים למקומות גבוהים מאוד. "וְאֶבְרָם קָבַד מְאֹד בְּמִקְנֵה בְּקָפָךְ וּבְנֵהְבָה" (בראשית ג' ב). כן אומר יעקב בפרשת וישלח "קַח נָא אֶת בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ בְּיַד אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ לִי כָל וכו'".

מה הבין אברהם שלא הבין משה באותה שעה?

חכמינו אומרים כי כשהקב"ה כרת עם אברהם את ברית בין הבתרים, הוא הראה לו את כל העתיד של עם ישראל. הרים אותו למעלה מכלולו של העולם הזה והראה לו את התמונה השלימה, העבר ההווה והעתיד של עם ישראל. הוא ראה איך בימות המשיח תתקיים ההבטחה "ונברכו בך כל משפחות האדמה". בימיו הוא ראה את ההתחלה, בעולם העשייה, צומחת מתוך הסיבוכים של רעב, סדום, מצרים ואבילמלך. הוא הבין שכך הוא תהליך הבנייה ולכן הוא לא התרעם.

כמו אברהם, כך גם יעקב הבין שהדיבור האלוקי בחלום הסולם הוא העתיד, רק זרעו יזכה להקים את בית אלוקים שניצב במקום שער השמים. כדי להגיע לשם צריך יעקב להתחיל לבנות בעולם המעשה, ולכן הוא מתחיל לבנות בארץ במקום הכי נמוך. כי ככל שאתה יורד יותר נמוך ביסודות אתה יכול להגיע יותר גבוה בבנין האמיתי.

בבריאה - שמים קודמים, בעשייה - ארץ קודמת

את ההסבר הזה אמרו חכמינו במדרש (תנחומא בראשית ט) בהסבר הפסוקים של בריאת העולם שלכאורה יש סתירה ביניהם. בפרק א' כתוב שהשמים נבראו תחילה 'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ', ובפרק ב' כתוב שהארץ נבראת תחילה שנאמר 'ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים?' (בראשית ב' ד). בגלל הסתירה הזו נחלקו בית שמאי ובית הלל, בית שמאי אמרו שהשמים נבראו תחילה ובית הלל אמרו שהארץ נבראה תחילה.

רבי שמעון בן יוחאי התפלל איך בית שמאי ובית הלל חולקים. "תמיהה אני איך נחלקו אבות העולם בבריאית שמים וארץ". הרי יש פסוק כמו בית שמאי ויש פסוק כמו בית הלל. חייבים לומר ששני הפסוקים הם אמת. רבי תנחומא בר אבא מצא את הדרך בה יכולים להתקיים שני

תהליך של אור אלוקי גדול שנגלה ונכסה וגדל, בכוחותינו, אוספים את כל שבבי האור הגדול שהתפזרו ובונים מהם מחדש אור חדש שיאיר על ציון וירושלים

הפסוקים. "בבריאה שמים קדמו לארץ, אבל בעשייה ארץ קדמה לשמים". בעולם הבריאיה העליון השמים קודמים לארץ, בתוכניות מתחילים מהמקום הכי גבוה ויורדים לפרטים הכי קטנים, לכן כתוב בבריאית העולם "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ". לעומת זאת בעולם העשייה, שבו אנחנו חיים, מתחילים מהפרטים הקטנים שלבסוף מתכללים למבנה השלם לכן כתוב בפרק ב' "ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים".

היד החזקה והזרוע הנטויה

יציאת מצרים ביד חזקה

אחרי שמושה שואל למה יש קושי כזה גדול בעולם המעשה, ה' מסביר לו שהגאולה באה בשני אופנים משלימים זה לזה. גם ביד חזקה וגם בזרוע נטויה. יציאת מצרים היא ביד חזקה ו"יאמר ה' אל-משה עתה תראה אשור אעשה לפרעה פי ביד חזקה וישלחם וביד חזקה וגרשם מארצו" (שמות ו' א). צמוד המילים הללו מופיע ביציאת מצרים כמה וכמה פעמים. "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מקל מצרים להלך ולא ביד חזקה" (שמות ג' ט) וכן "והיה לך לאות על-ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך פי ביד חזקה הוצאת ה' מקמצרים" (שמות יג).

זרוע נטויה בשלב השלישי

בשלב השלישי של הגאולה מופיעה המילה הזרוע נטויה. "והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלת אתכם מעבדתם ונאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים". גם בשירת הים מופיעה הזרוע של ה' לא בהקשר של יציאת מצרים אלא בהקשר לשלבים הבאים של הגאולה. "תפל עליהם אימתה ופחד בגדל וזעף ידמו פאבן עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זו קניית: תבאמו ותטעמוו בהר נחלתך ימון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני פוננו ידך" (שמות טו). מלבד שני אלה, מופיעה הזרוע הנטויה שש פעמים בספר דברים). זה התפקיד של הזרוע הנטויה, לא מכה אלא מפילה פחד על הרעים. מראה להם שה' נמצא וידו הנטויה יכולה להכות את כל מי שמפר את דברו.

רב יוסף אומר, ידו נטויה עלינו

הזרוע הנטויה מלווה את עם ישראל גם ובעיקר בגלות. כך מספרת לנו הגמרא (חגיגה ה): "רבי יהושע בן חננייה הנה קאי בי קיסר, אחיו ליה ההוא צדוקי - עמא דאחדרינהו מריה לאפיה מיניה. אחיו ליה ועוד ידו נטויה עלינו. אומר לו קיסר לרבי יהושע, מאי אחיו לך? עמא דאחדרינהו מריה לאפיה מיניה. ואנא מחוינא ליה, ידו נטויה עלינו".

בבית הקיסר היה ויכוח ברמזים בין רבי יהושע בן חנניה לצדוקי, שהוא כנראה נוצרי, שרוצה לומר שה' הפר את הברית עם ישראל. הצדוקי הפנה את גבו לרבי יהושע, ורבי יהושע הראה לו את היד הנטויה. שאל הקיסר את רבי יהושע מה רמז לך הצדוקי, ענה רבי יהושע לקיסר שהצדוקי רמז לי כי ה' הפנה לנו את גבו. שאל הקיסר את רבי יהושע ומה רמזת לו ביד הנטויה, ענה רבי יהושע שלמרות היותנו בגלות, היד של ה' עדיין נטויה עלינו. הוא שומר עלינו גם בגלות ומראה לנו את המשך הדרך לארץ ישראל. אומר ליה, להווא צדוקי מאי אחיות ליה? אומר ליה, עמא דאחדרינהו מריה לאפיה ומאי אחיו לך? אומר, לא ידענא. אומר, גברא דלא ידע מאי מחוו ליה במחוג, מחווי קמיה מלכא?! אפקוהו וקטלוהו. שאל הקיסר את הצדוקי מה רמזת לרבי יהושע. אמר לו הצדוקי שה' הפנה להם את גבו והוא לא אוהב את ישראל. שאל הקיסר ומה רמז לך רבי יהושע ביד הנטויה, והצדוקי לא ידע. כעס הקיסר על הצדוקי והרג אותו.

"וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ וְגֵרְשִׁיתִי אֶת הַכְּנַעֲנִי הָאֲמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי הַחַוִּי וְהַיְבוֹסִי". משה מתפלל, העם מתפלל, תוקעים בשופר והאור האלוקי הולך וחוזר לעם ישראל לפי מידת המאמץ והתשובה שלהם. הוא לא חוזר בבת אחת, אלא בשלבים, הוא נקנה בעמל גדול, והוא שלהם.

ומלמדים אותו כל התורה כולה

כך קורה גם ביצירה של כל אדם. כשהוא בבטן אימו מלמדים אותו את כל התורה כולה. "דרש רבי שמלאי, למה הולך דומה במעי אמו? לפנקס שמקופל ומונח וכו' ונר דלוק לו על ראשו, וצופה ומביט מסוף העולם עד סופו וכו' ואין לך ימים שריו בטובה יותר מאותן הימים וכו', ומלמדים אותו כל התורה כולה, שצאמר, (משלי ד) 'ויוצרי, ויאמר לי יתמוך דברי לך שמור מצותי וחייה'. וכן שצא לאור העולם, בא מלאך וסטרן על פיו, ומשפחו כל התורה כולה וכו'".

ברחם אימו אין "קליפה שקודמת לפר". אבל בלידה הקליפה קודמת, התינוק שוכח את כל מה שלמד, ומתחיל את החיים כשאינו יודע לדבר, לא ללכת ובוודאי לא לקרוא או ללמוד תורה. את כל הדברים הללו הוא יצטרך לרכוש בכוחות עצמו. בהיותו בבטן אימו נותנים לו את היכולת ללמוד. ביציאתו מרחם אימו משביעים אותו להגיע למקום רוחני גבוה "ומה היא השבועה שמשביעים אותו? תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפלו כל העולם פולו אומרים לך, צדיק אתה, הנה בעיניך כרשע, והני יודע שהקדוש ברוך הוא טהור, ומשרתיו טהורים, ונשמה שנתן בך טהורה היא, אם אתה משמרה בטרה - מוטב. ואם לא - הרני נוטלה קמך" (נדה ל:). מכאן נלמד שלימוד תורה שלנו נועד לגלות את התורה שכבר נטועה בליבנו מעת מתן תורה.

בכל ההיסטוריה - אור גדול, נפילה ועליה הדרגתית

ככיבוש הארץ בימי יהושע

הסדר הזה קיים בכל ההיסטוריה של עם ישראל, כך היה בשעת כיבוש הארץ בימי יהושע. בשלב הראשון הם עוברים את הירדן בנס גדול, הם כובשים את יריחו בנס לא פחות גדול, העם תוקע בשופרות והחומות נופלות באורח נס. "וַיָּרֶע הָעָם וַיִּתְקַעוּ בַשִּׁפְרוֹת וַיְהִי כְשִׁמְעוּ הָעָם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיִּרְעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת הָעִיר" (יהושע ו).

אחרי האור הגדול נופלים בני ישראל ומועלים בחרם. "וַיִּמְעְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַל בְּתָרֵם וַיִּקַּח עִכְוֹן בֶּן פְּרָמִי בֶן זַבְדִּי בֶן זָרַח לְמִשָּׁה יְהוּדָה מִן הַתָּרֵם וַיַּחַר אֵף ה' בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל". התוצאה היא כשלון צבאי במלחמה עם העי. מבינים בני ישראל שחובה לעשות תשובה, ה' רואה שתשובתם נכונה והוא עוזר להם לחזור ולבנות את המדרגה הרוחנית שלב אחרי שלב. "אָז יִבְנֶה וְיִשְׁעֵם מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל: פֶּאֶשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּפְתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא תִּנְיָף עֲלֵיהֶן בְּרִזָּל וַיַּעַלְוּ עָלָיו עֹלוֹת לַה' וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים".

ככיבוש הארץ בימי עזרא ונחמיה

כמו פרעה גם כורש מצהיר הצהרה גדולה בכל העולם על גאולת ישראל "וּבְשָׁנָת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לְכָלֹת דָּבָר ה' מִפִּי יְרֵמְיָה הָעֵיר ה' אֶת רוּחַ כְּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּעֲבֹר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ וְגַם בְּמִקְטָב לְאַמּוֹ: כֹּה אָמַר כְּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל מְמַלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקֵד עָלַי לְבָנוֹת לֹא בֵית בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה" (עזרא א). ההצהרה של כורש היא הצהרה של ה' שהעיר את רוח כורש להכריז בכל העולם שהגיע זמן גאולתם של ישראל.

מסביר הראי"ה קוק זצוק"ל בקבצים (קובץ ו) כי ביציאת מצרים נגלה ה' בכבודו ובעצמו במלוא תפארתו. "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה". גילוי ה' היה גם לעם ישראל וגם המצרים הפסיקו את שנאתם לעם ישראל באותה שעה "וַיִּתֵּן ה' אֶת חֹן הָעַם בְּעֵינָי מִצְרַיִם גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גְדוֹל מְאֹד בְּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינָי עֶבְדִּי פֶרְעֵה וּבְעֵינָי הָעָם". (שמות יא ג). כל העולם ראה את גילוי השכינה הגדול הזה.

אחרי הופעת ה' ביד חזקה ניסית ביציאת מצרים אנחנו חוזרים להנהגת העולם הזה, שבו אין יד חזקה שמכה את פרעה ושלוחיו, אבל יש את הזרוע הנטויה שמראה לנו כי ה' נמצא פה מאחרי הקלעים, לא ינום ולא ישן. וזרועו הוא מראה לנו את הדרך הישרה לארץ ישראל.

גאולה ניסית וגאולה טבעית

אורות גדולים ביציאת מצרים

האר"י הקדוש מסביר כי במצרים הייתה הופעה גדולה מאוד של ה' "ובמורא גדול - זה גילוי שכינה". ההופעה הגדולה של ה' שברה את ההתנגדות של המצרים ונתנה כח גדול לעם ישראל לצאת ממ"ט שערי טומאה. בלעדיה לא היינו יכולים לצאת.

ההארה הזו הפסיקה אחרי היום הראשון של יציאת מצרים וחזרנו לאורות רגילים. "בליל פסח הגדול ז"א שלא כדרך טבע כי לא היה יכולת בידנו על ידי תפלתנו להגדילו ברגע אחד תכלית ההגדלה, ואין זה אלא ברחמי המאציל יתברך אשר הפליג חסדו ברחמיו לעשות נס הגדול ההוא שלא כדרך טבע ולא נעשה על ידינו אלא מאלו" (שער הכוונות - פסח ג).

"הנה לסיבה זו אנו אומרים הלל גמור בליל פסח מה שאין כן בשאר לילי יו"ט. והם (האורות) מתקיימים בו כל הלילה וכל יום א' של פסח. ולכן אומרים הלל גמור ביום א' של פסח". ובאמת אומרים שלש פעמים הלל ביום ראשון של פסח: אחד בתפילת ערבית, אחד בהגדה ואחד למחרת בתפילת שחרית, הכל בגלל האור הגדול שהתגלה באותו יום.

אחר ליל הסדר - מדרגה אחר מדרגה

אחרי ליל הסדר נלקחים האורות הגדולים שהיו ביציאת מצרים, ואנחנו חוזרים למצב רגיל שבו אנחנו עולים מדרגה אחר מדרגה. "ואח"כ מסתלקים לגמרי כמתחלה, ואחר כך חוזרים ליכנס בסדר המדרגות מדרגה אחר מדרגה מן היום הב' של פסח עד תשלום חמישים יום של ספירת העומר שהוא חג השבועות" (שעה"כ שם). בחמישים הימים הללו לא מתגלית היד החזקה, אבל מתגלית הזרוע הנטויה שמכוונת אותנו להתקדמות בכוחות עצמנו, ולא במתנות חנם כמו שהיה ביציאת מצרים.

אור גדול במתן תורה

כך היה במתן תורה: התגלה אור גדול שבו עם ישראל עולים למדרגת מלאכי השרת. אבל זו התעלות שלא בכוחם אלא בהארה גדולה של מתנה משמים. "וְאֶשָׁא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֱלִי". הם זוכים לומר "נעשה ונשמע" שאפילו מלאכי השרת לא יכולים לומר אותו. על אותה שעה נאמר "וְהִיָּתָם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ: וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת פְּהַיִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ".

האור הגדול הזה מסתלק, וגם משה מסתלק מהם לארבעים יום, הם חוזרים למדרגה שלהם ועושים עגל, "וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מִצְרָץ מִצְרַיִם לֹא יָדַענוּ מַה הָיָה לוֹ". הם מאמינים לו "וַיֹּאמְרוּ אֵלָה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּךָ מִצְרַיִם".

משה יורד ושובר את הלוחות. אלוקים עוזב אותם ושולח מלאך לפניו

סיפורים על הרב זצ"ל

הראנו נפלאות!

סיפר בנו הרב יוסף אליהו שליט"א: מו"ר אבי זצ"ל הכ"מ נכנס לראשונה לבית החולים לבילי שביעי של פסח. באותו יום הרב התפלל בבית הכנסת 'היכל יעקב' שבו הוא מתפלל תמיד, ובדרשתו הוא דיבר הרבה על דברי חז"ל שאמרו כי הגאולה העתידה תהיה כימי צאתנו מארץ מצרים ויותר מזה, כמו שכתוב בספר מיכה (פרק ז' ט"ו): "כימי צאתך מארץ מצרים יצאנו נפלאות". ודרשו חז"ל: "עשה פלא עם אבות ועתיד לעשות עם בנים, שנאמר: 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'. אראנו מה שלא הראיתי לאבות. שהרי נסים ונפלאות שאני עתיד לעשות עם הבנים יותר מהפלא ונפלאות מה שעשיתי עם אבות". הדברים נאמרו בהתרגשות גדולה ובלתי מצויה, והוא סיים את דרשתו בשאגת ארי - 'הראנו נפלאות! הראנו נפלאות!'. כמו ביקש להפוך את דברי התורה לתפילה ולזעקה גדולה.

נציתי את הדברים בלבי, שהרי מו"ר אבא אינו נוהג להתבטא על הגאולה בגלוי גדול כל כך. בסעודת החג הוא שוחח הרבה עם הנכדים על הניסים של קריעת ים סוף ועל מדרשי חז"ל. הלימוד בבית הכנסת נקבע לשלוש לפנות בוקר, ואבא נשאר ער. בשעה שתיים לפנות בוקר אמר לאמא שאינו חש בטוב ויש להזעיק עזרה. הזעק אמבולנס ואחי שלמה שגר בסמיכות הצטרף אליהם לבית החולים. צוות האמבולנס שטיפל בו נחרד מהמצב הרפואי שהוא גילה. הם אמרו לנו: "להדסה עין כרם" הוא לא יגיע חי, ניסע לשערי צדק".

הרב הוכנס לצינתור ואח"כ לניתוח מעקפים מורכב. בצהריים, כשהתעורר מהתרדמה של הניתוח, רמז בידיו לימין ולשמאל. אני מתקרב למיטתו, אבל האחות אומרת לי: 'אתם זקוקים להרבה הרבה ניסים. אל תתרשם מהתנועות, זה רפלקסים'. אך אני ראיתי שוב שמו"ר אבא מסמן לי בתנועות שבידיו. התקרבותי שנית ושוב האחות אומרת לי: 'אל תדבר איתו, הוא לא יכול כעת להבין כלום'.

התעלמתי ושאלתי: 'אבא, להביא לך נטילת ידיים?' אבי הנהן בראשו בחוזקה. האחות סירבה להאמין ולאשר. חכינו לאחות הראשית לקבל אישור, ואז נטלנו את ידיו הקדושות. התנועות של הרפלקסים פסקו...

הרב פסק: הכול מוכן לגאולה

הרב אליהו זצ"ל היה אומר כי השואה האיומה היתה מלחמת גוג ומגוג, כמו שכתוב בגמרא שהקב"ה היה יכול להחשיב את חזקיהו כמישיח ואת סנחריב כמו גוג ומגוג, אלא שגרם החטא (סנהדרין צד). אם כן אפשר להחשיב את השואה כגוג ומגוג. סבלנו מספיך.

הרב סיפר כי מישוה חלק עליו ואמר לו שדבריו לא נכונים ומלחמת גוג ומגוג עוד עתידה להיות, והביא כל מיני הוכחות שהיא לא היתה עדיין. אמר לו הרב: מי שחושב שצריכה להיות מלחמת גוג ומגוג - יהיה במלחמה זו, ומי שסובר שהיא כבר היתה - פטור ממנה.

ובאמת יש הבדל בין אמירה של מישוה כהסבר או כרעיון לבין מי שפוסק הלכות. הרב אליהו הוא פוסק, ומה שפוסקים כאן בעולם הזה, מקיימים בעולם הבא. במיוחד אם מדובר בדברים של פוסקי הלכה, שאומרים כי הכול כבר מוכן לגאולה.

(מתוך הספר "בשער המלך")

תשובה כהלכה

מסירות צדקה. אני אמא של חייל י"ד שנהרג במלחמת חרבות ברזל. אנחנו בחרנו בחיים. חזרנו לעבודה, מדברים במאהל הגבורה, נפגשים עם משפחות נוספות וכו'. כל השנה הרגשתי שממש נבנית קומה חדשה של גאולה והמשיח ותחיית המתים בפתח. ועכשיו עברה שנה ואני מרגישה יאוש גדול - מתארגנת לאזכרה כמו לשבת חתן - ואין חתן. צורב לי נורא, געגעע מטורף, ואני מרגישה שהאמונה שלי נסדקת וזה מפחיד אותי. לא מצליחה להתנחם בעובדה שהוא במקום גבוה, חצה אותו בית מרגישה שהגאולה מתרחקת ואולי אנחנו מחמיצים. מה שהרגשתי כל השנה הוא ממש נכון. עם ישראל עולה לקומה חדשה של גאולה. דיברתי עם ד"ר עידו ליברמן שעשה מחקר ומצא ש-35% מהציבור היהודי התקרר בשנה האחרונה ליהדות, חבו מהשמאל מרכז. 54% מהעם התקרר לעמדות יותר ימניות. הוא גם חקר את הציבור החרדי שבשנה האחרונה שליש מהם התקרר לעמדות ציוניות. שינויים כל כך גדולים מעידים על התקדמות גדולה בגאולה של עם ישראל. השינויים הרחניים הללו הם ביטוי לרוחו של משיח יותר מכל דבר אחר. לפי האר"י הקדוש מה שמחולל את השינויים הללו זו מסירות הנפש של הבן שכן ושל החברים שלו. ה' עמכם.

מכוח ההכרזה הזו עולים לארץ ישראל מדלת העם "כל הקהל פֶּאֶחַד אֶרְבַּע רְבּוּא אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים" (עזרא ב). במספר כל כך קטן הם לא מצליחים לבנות את בית המקדש, בוכים באמצע יסודו ונעצרים. כורש רואה את החולשה ונותן צו להפסיק את העלייה. אחריו בא אחשורוש ועוצר את הבניה של בית המקדש.

שמונה עשרה שנים עם ישראל נשאר בארץ ישראל ולאט לאט מתחזק. השמחה והגבורה שעם ישראל מפיק מעצמו בפורים מביאים את היכולת לבנות את ההיכל בשנה השניה לדרוויש, אבל רק בשנה העשירי לדרוויש הם מגיעים לשמחה שמביאה השראת שכינה גדולה "וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקֵּהֶל הַשְּׂבִימִים מִן הַשְּׂבִי סָכוֹת וַיֵּשְׁבוּ בְּסָכוֹת כִּי לֹא עָשׂוּ מִיָּמַי יִשׁוּעַ בֶּן נֹחַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא וְתָהִי שְׂמֵחָה גְדוֹלָה מְאֹד" (נחמיה ח).

גדול יהיה הבית האחרון מן הראשון

השמחה הגדולה בבית השני הביאה השראת שכינה שביטלה את יצר העבודה הזרה בכל העולם, החלישה את יצר העריות ועשתה קידוש השם גדול בעולם "לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך". קידוש השם יותר גדול ממה שהיה בבית המקדש הראשון. "את הדָּבָר אֲשֶׁר פָּרַתִּי אֶתְכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְרוּחִי עִמְדָת בְּתוֹכְכֶם אֶל תִּירְאוּ". הבית שתבנו ירעישי לטובה את כל העולם "וְהִרְעַשְׂתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְנָבִיא הִמְדַּת כָּל הַגּוֹיִם וּמְלֵאֲתֵי אֶת הַבַּיִת הַזֶּה כְּבוֹד אָמַר ה' צְבָאוֹת". הניסים שנעשו לבני חשמונאי יעשו קידוש השם בעולם שיבין כי השכינה שורה בישראל. "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב וְנָאֵם ה' צְבָאוֹת: גְּדוֹל יְהוָה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן אָמַר ה' צְבָאוֹת וּבְפִקּוּם הַזֶּה אֶתֵּן שְׁלוֹם וְנָאֵם ה' צְבָאוֹת".

גאולה בדור שלנו

הצהרת בלפור

אחד השלבים החשובים בהתיישבות עם ישראל בארץ ישראל הוא הצהרת שר החוץ הבריטי בשם האימפריה הבריטית הגדולה כי היא תומכת בבניית בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל. ההצהרה הזאת ניתנה על דעת המלך גורג' ועל דעת ראש הממשלה באנגליה. הרבה אנשים השוו את ההצהרה הזו להצהרת כורש, הם ראו בזה אות משמים כמו בהצהרת כורש.

ועידת סן רמו

שלוש שנים אחר כך התכנסו נציגי המדינות שניצחו במלחמת העולם הראשונה בעיירה סאן רמו באיטליה וקיבלו החלטה בינלאומית לאמץ את הצהרת בלפור ולהקים בית יהודי לעם היהודי בארץ ישראל. אחרי כל זה לא הגיעו הרבה יהודים לארץ ישראל. בשנת 1921 הסכים ראש ממשלת בריטניה לקרוע את עבר הירדן המזרחי מארץ ישראל, ונתן אותו לעבדאללה מלך ירדן.

הבריטים חזרו לסדרם ופרסמו שלושה ספרי חוקים שמגבילים את העלייה של יהודים לארץ ישראל וגם קניית קרקעות. הם רדפו אוניות מעפילים שנשארו ניצולי שואה והגלו יהודים לארצות רחוקות. ממש התהפכו לרע, אחרי שהכריזו כי עם ישראל לא יותר על נחלת אבותיו. עם ישראל לא יותר ונלחם על זכותו על הארץ ולבסוף הצליח לגרש את הבריטים מאדמת הארץ, לגרש את הפורעים הערבים ולהקים מדינה. כל אחד יכול לראות כי התהליך הוא אותו תהליך של אור אלוקי גדול שנגלה ונכסה וגדל בכוחותינו. אוספים את כל שבבי האור הגדול שהתפזרו ובונים מהם מחדש אור חדש שיאיר על ציון וירושלים. אמן.

תשובה כהלכה

עלייה פלפליה. האם באמת רק דברים קשים ימליים לגחם לעלייה? אפשר לעלות גם בלי דברים קשים. בוודאי. אבל אנחנו רואים שבמשא העלייה לארץ, אם אנשים לא עולים מתוך הבנה שעכשיו אנחנו בתוך הגאולה, באות מכות לעורר אותם לעלות אל הארץ.

גאולה קייסוזה. מה ההבדל בין ברכת "גואל ישראל" לברכת "מצמיח קרן ישועה"? לכאורה אחד לכול בשני, וגאולה זו ישועה. רש"י מבאר במסכת מגילה, שברכת "גואל ישראל" מתייחסת לישועה מהצרות, כולל ישועה לזכות לבנים וכן לפרנסה, אבל ברכת "מצמיח קרן ישועה" מתייחסת להחזרת מלכות לישראל, בראשות זרע דוד.